

Lin Wen-yueh

Dnevi veselja in žalosti

Moj sin je v svoji sobi zbrano pritiskal na tipke pisalnega stroja. Tipkal je angleške besede, nekatere so bile dolge, druge kratke. Jaz sem se v svoji sobi na drugi strani hodnika posvečala gospodinjskim obveznostim in poskušala ugotoviti, kaj piše. Nisem mogla biti prepričana, ali piše zahvale za to, ker je bil sprejet na kako šolo, ali samo izraža svoje upe in namene v osebnih pismih.

Brez njegovega dovoljenja celo jaz, njegova mati, nisem smela brati njegove pošte. To pravilo sem otrokoma vcepila v glavo, ko sta bila še zelo mlada, premlada, da bi zares razumela. Naučila sem ju, da morata spoštovati zasebnost drugih in da družinski člani niso nobena izjema. Sama sem se tega vedno držala.

V tistem trenutku pa me je skoraj nevzdržno zanimalo, kakšno pismo je pisal.

Seveda sem si lahko predstavljala.

Moj štiriindvajsetletni sin je jeseni diplomiral in končal služenje vojaškega roka. Ni se hotel podati po običajni poti in oditi na študij v tujino. Najprej si je hotel najti delo doma in pridobiti koristne izkušnje. Toda potem je temeljito preučil svoj položaj in raziskal svojo dušo ter se nazadnje odločil, da bo študij strojništva na višji stopnji nadaljeval v tujini. Sam se je tako odločil. Jaz in njegov oče se nisva niti poskusila vmešati ali vplivati nanj. Izid bi bil verjetno enak, vendar bi bila pot do njega drugačna.

Lin Wen-yueh se je rodila leta 1933 v Šanghaju in se je leta 1946 preselila na Tajvan. Magistrirala je iz kitajske književnosti na Tajvanski narodni univerzi, na Univerzi v Kjotu na Japonskem je študirala primerjalno književnost. Na Tajvanski narodni univerzi je delovala kot profesorica kitajske književnosti. Kot gostujoča profesorica je poučevala na Washingtonski univerzi, na univerzah Stanford in Berkeley v Združenih državah Amerike ter na Karlovi univerzi na Češkem. Lin Wen-yueh je zelo pomembna strokovnjakinja, esejistka in prevajalka sodobne tajvanske književnosti, objavlja eseje, članke in biografije. V kitajščino je prevajala dela japonskih klasikov; ker je bila ena prvih kitajsko-japonskih prevajalk, je leta 1994 prejela narodno nagrado za kulturo in umetnost.

Vse odkar je jeseni prišel domov, je bil zaposlen z urejanjem podrobnosti. Imel je nekaj dobrih prijateljev in sošolcev, s katerimi se je posvetoval in od katerih je dobil kupe podatkov. Pogosto sem ga videla, kako preučuje zemljevid novega sveta in očitno premleva, kakšna sta tam podnebje in okolica. Včasih me je med običajnimi pogovori spraševal o navadah in običajih v deželah, ki sem jih obiskala. Ob takšnih trenutkih me je njegova resnoba spomnila na mladostni žgoči idealizem in upanje.

V zadnjih nekaj mesecih se je nenadoma močno povečalo število pisem, ki jih je dobil z letalsko pošto. Sklepala sem, da se njegove priprave odvijajo po pričakovanjih.

Jeseni bo verjetno odšel od doma in se sam odpravil študirat v tujo deželo. Takrat bo najverjetneje že star petindvajset let. Kadar sem pomislila na to, so bili moji občutki vedno mešani: bežna sled žalosti se je pomešala s toplim občutkom tolažbe in blagoslovljenosti.

Pri svojih otrocih sem vedno spodbujala neodvisnost in zaupanje v lastne sposobnosti, saj sem upala, da bodo takrat, ko bosta morala razpreti krila in poleteti v širni svet, njuna krila dovolj močna, da se bosta lahko spopadla z nemirnim nebom. Vsi starši imajo, seveda, radi svoje otroke, vendar jih starševska ljubezen ne more zaščititi za vedno. To sem najhuje občutila na dan, ko se je mojemu sinu, ki je bil takrat star deset let, vnel slepič.

Ko sem opazovala njegovo šibko telesce, ki so ga v omami splošne anestezije peljali proti operacijski sobi, sem si najbolj želela, da bi lahko namesto njega trpela bolečino ali da bi lahko vsaj bila z njim in ga držala za roko, ga tolažila in bodrila, medtem ko ga je bolelo. Namesto tega sem lastnega sina smela pospremiti samo do vhoda v dolgi hodnik in sem morala opazovati, kako ga je skozi steklena vrata potisnil neznanec v beli uniformi. Takrat sem razumela, da morajo starši doumeti, da so njihovi otroci samostojna bitja, pa če jih imajo še tako radi. Otroci so tisti, ki morajo vzgojiti svoje telo ter sami premagati in ukrotiti svojo usodo.

Od tistega dne sem se močno trudila, da sem stala ob strani in bila otrokoma samo v oporo. Le redko sem se neposredno vmešala. Pustila sem, da sta se soočila s preprekami in se učila iz izkušenj na poti do zrelosti.

Tudi jaz sem poskušala spoznati svojo dušo in se mi je zdelo, da sem bila otrokoma precej dobra mati. Ampak če povem po pravici, sem imela tudi kak napad razočaranja. Preveč časa sem preživela v svojem kabinetu, kjer sem pisala in se pripravljala na predavanja. Moja otroka sta bila tako deležna precej manj materinske pozornosti kot njuni prijatelji, zaradi česar sem se včasih počutila krivo.

Nekoč, verjetno takrat, ko je bil moj sin v srednji šoli, sem ga vprašala: “Si nesrečen, ker nisem takšna kot druge matere, ki dan in noč strežejo svojim otrokom?”

Nasmehnil se je in odvrnil: “Kako naj vem? Imam samo eno mater, tebe, vse od takrat, ko sem se rodil.” Čeprav je bil njegov glas lahkoten, mi je s tem povedal, da me popolnoma razume, kar me je ganilo skoraj do solz. Še danes se spominjam njegovega odgovora.

Res je, da si otroci ne morejo izbrati staršev.

Ker si moja otroka nista mogla izbrati boljše matere, sem se poskušala sama izboljšati. Na žalost tudi materam ni vedno lahko, še posebno takrat, kadar se ukvarjajo z uporniškimi najstniki.

Spominjam se, da mi je hči povzročala precej skrbi, ko je bila v tretjem, zadnjem razredu nižje srednje šole. Njena osebnost je bila precej drugačna od bratove. Vedno je zlahka dobila prijatelje in telefon je nenehno zvonil, ker so hoteli govoriti z njo. Tudi v napetem obdobju tik pred izpiti, ki so bili pomembni za vstop v višjo srednjo šolo, je dobivala osupljivo količino pisem, na katera je morala odgovarjati. Imela je le malo časa za učenje in spanje.

Bolelo me je in skrbelo, ko sem opazovala, kako je izgubljala težo in so se njene ocene slabšale. Poskušala sem jo pregovoriti, naj omeji svoje družabno življenje in se osredotoči na šolske obveznosti. Moja opozorila se je niso dotaknila. Ali sploh obstaja dekle, ki bi cenilo takšne nasvete? Videla sem uporniški izraz, ki se ji je zarisal na mladem obrazu, ko sem jo že drugič oštela zaradi iste težave. Toda telefon je še vedno zvonil, podnevi in ponoči, zaradi česar ni imela časa za domače naloge, hkrati pa je motil tudi druge družinske člane. Nazadnje sem ji morala zagroziti: “Če prijateljem ne boš sama rekla, naj te ne hajo klicati, jim bom naslednjič kar jaz povedala, naj svoj čas in voljo raje porabijo za učenje, namesto da te klicarijo. Rekla jim bom, naj druženje preložijo na čas po sprejemnih izpitih.”

Vseeno je vsak dan, ko se je vrnila iz šole, telefon še vedno zvonil, klic za klicem. Zoprni zvok se je včasih slišalo še po polnoči. Oklevala sem. Teže se mi je zdelo oštovati tuje otroke, vendar sem vedela, da je v nevarnosti eden od mojih vzgojnih prijemov, saj nisem uresničila tistega, kar sem obljubila. Nazadnje sem mladeniču nežno namignila: “Če drug drugemu res toliko pomenita, bi se morala spodbujati k temu, da bi se več učila. Čez en mesec bosta imela dovolj časa za pogovore. Imam prav?” Moje besede so bile mile, ampak nisem se uklonila. Telefona nisem predala hčeri.

Zardela je in odvihrala iz sobe, še prej pa me je obtožila, da ne spoštujem njenega dostojanstva in da žalim njene prijatelje. Naslednje jutro sem na

mizi v kabinetu našla pismo, v katerem je prekinila vse odnose z mano. V njem se je tudi podrobno posvetila osnovam prijateljstva. Nazadnje je še zapisala, da mora zanimanje za učenje izvirati iz učenca samega, saj ima siljenje vedno nasprotni učinek.

S pismom me ni zares razjezila, bila sem samo žalostna, ker me ni razumela. Pismo sem zložila, ga vložila v kuverto in spravila v predal. Bila sem zmedena, saj nisem vedela, kaj naj naredim.

Hči je bila dotlej vedno razumna in razumevajoča. Ko je bila še otročiček, sem si jo pogosto posadila v naročje, kadar sem ob zimskih večerih popravljala izpite. Njeno drobno, mehko telo sem ovila v svoje ogrinjalo in vedno sem srečno, zadovoljno čutila, da sta si najini srci tako blizu. Zdelo se mi je, kot da se je to zgodilo šele prejšnji večer; toda v resnici se je čez noč spremenila v neznano mlado žensko. Po licih so se mi kotalile solze.

Ugotovila sem, da so otroci, ki so prehajali na višjo raven izobrazbe, postali bitja druge vrste. Bili so pod velikanskim duševnim pritiskom, ki se je pojavljal v obliki dnevnih testov in izpitov v šoli ter pretirano zaskrbljenih staršev doma. Razumela sem tudi, da so bili klici prijateljev, med katerimi so izražali svoje trpljenje in tolažili drug drugega, eden od načinov pobega pred pritiskom in težavami. To je bilo morda res, vendar sem morala kot mati vseeno vztrajati. Nisem mogla priznati, da sem se zmotila, in po tistem pismu je nisem mogla prositi za odpuščanje.

Odločila sem se, da bom dogodkom prepustila prosto pot.

Hči je vsak dan prišla domov s potrjim obrazom. Sovražnost je izražala s tišino in brezbržnostjo. Vedno me je užalostilo, kadar sem zagledala njena trdno zaprta vrata. Vseeno pa sem opazila, da telefon ne zveni več tako pogosto in da ne dobiva več toliko pisem kot prej. Njena vrata so bila morda res zaprta, vendar je izpod njih celo pozno zvečer kupal žarek svetlobe. Zdelo se mi je, da je moja trmasta hči verjetno podvojila svoj trud, saj mi je hotela dokazati, da ima popoln nadzor nad svojim življenjem; da ve, kdaj se mora ustaviti in kdaj sprostiti zavore. Še vedno se ni hotela pogovarjati z mano, in če sva se morali kaj dogovoriti, je bila skopa z besedami.

V družini smo bili samo štirje; počutila sem se osamljeno, ker se zdaj z eno osebo nisem več mogla pogovarjati. Ker je bila jezna name, se je začela upirati vsej družini, zaradi česar mi je bilo zelo neprijetno. Kljub temu sem se lahko samo izogibala nadaljnjim preprirom in potrpežljivo čakala, da bo njeno tleče sovraštvo ugasnilo.

To zoprno obdobje je trajalo deset dolgih dni. Sprva se je samo občasno nasmehnila očetu in bratu. Včasih sem iz sosednje sobe zaslišala njihov smeh, ki me je pomiril in osrečil, vendar sem bila tudi ljubosumna. Moj

odziv na dogodke je bil zapleten in večplasten. Po tem sem jo večkrat poskušala spodbuditi k navadnemu pogovoru. Njeni odgovori niso bili več tako ledeni. Obe sva se obnašali nenaravno, saj sva se oklepali ponosa, kdo ve, zakaj. Jokala sem od sreče, ker se mi je hči vračala v objem.

Ljubezen do lastnih otrok je res skrivnostna. V času prepira je človeku zaradi nje zelo neprijetno in se zdi, da se neudobni občutek zažre v vsako minuto vsakega dne. Ko pa se odnos vrne v običajne tirnice, življenje postane preprosto kot dihanje, in vse je pozabljeno.

Dolgo po tem pripetljaju sem šla nekega večera s hčerjo nakupovat. Vztrajala je, da bo ona nesla nakupovalne vreče, da bi mi olajšala breme. Ob tem sem se počutila staro. Povabila sem jo na čaj v majhno, ljubko kavarno. Zdaj je živela v študentskem domu in je domov prihajala samo ob koncih tednov, polna neskončnih zgodb o sošolcih in profesorjih. Ko sem poslušala poplavo besed in opazovala njen živahni obraz, sem skoraj pozabila, da sem njena mati; zdela se mi je kot dobra prijateljica.

Življenje v študentskem domu ji je pokazalo dobro in slabo plat skupinskega življenja. Namrščeno mi je pripovedovala o grdih navadah nekaterih deklet, ki so bile, vsaj tako je sumila, posledica njihove vzgoje. "Mama, res sem hvaležna, da si mi že v otroštvu pokazala, kako naj se vedem, saj bi se sicer drugi zdaj smejali meni." Ko sem vstala, da bi poravnala račun, je hitro pobrala vse vreče. Že je bila višja od mene. Morala sem nekoliko dvigniti oči, da sem si lahko ogledala njen mladi, ljubki obraz, in na skrivaj sem si čestitala, saj je moja hči končno odrasla.

Na poti domov mi je tiho povedala: "Mama, občudujem te, veš. Včasih se mi zdi, da ne bi vedela, kaj naj počnem s takšno hčerjo, kakršna sem jaz."

Ljubeče sem jo pobožala po dolgih, mehkih laseh in odvrnila: "Ko bo prišel čas, boš živela z njo in jo boš vzgojila po svoje. Res pa ti želim, da bi imela bolj ubogljivo hčer." Zasmjeli sva se.

Kadar vzgajamo otroke, je življenje polno veselih in žalostnih izkušenj. Dnevi se zdijo dolgi in neskončni, vendar v resnici minejo v hipu. Cenim vse spomine minulih dni, vesele in žalostne. Kadar si za materinski dan kaj zaželim, samo upam, da bom vedno imela tako lep odnos s svojima otrokoma.